

גליון פ' דברים תשע"ט

הערות ולדבות לפנות בטלפון:
בא"י 02-537-5704 פקס 02-650-1067
או בבד"מ ד' תהלות ישראל" רח' יצחק נפתא 17 ירושלים
בארה"ב 917-873-1181 347-885-7700

אפשר לשמוע שיעורי מורינו הרב שליט"א בקול הלוטון
בארץ ישראל 03-618-1001 ואח"י להקיש לאדיש 3-4 → ללה"ק 5-5-4-1 →
בארצ"ב 717-395-2440 ואח"י להקיש לאדיש 3-4-50 → ללוטון הקודש 5-5-7-2 →
מי שרוצה לקבל דף השבוע וכן המאמרים או הקונטרסים שלנו בדואר נא להתקשר לי' לוינער
מח"ל 527614581 (972) מא"י 0527614581 או דרך האימייל שלו laufere@neto.net.il
אפשר לשמוע שיעורי מורינו הרב שליט"א בקול תהלות ישראל
מוספר קבוע 02-544-0-544 בארה"ב 718-770-3678

לתשומת לב הקוראים
המאמרים על הפרשה או
המועדים הם גם דברים
כלליים שנוגעים תמיד ולכן
אפשר וכדאי לקרואם גם
אחרי הפרשה או המועד.

איצר "תהלות ישראל"

פנינים שנלקטו מתוך דברי
הגה"צ דתהלות ישראל שליט"א
(מתוך מה שכבר נדפס בספרים וקונטרסים, וגם מתוך שאר השיחות)

העדה כלילית בנוגע לכל המאמרים
כדאי לקרוא כל המאמרים ודבר נוסף א כי בכדי שיחיו מקליטים ונשפטים ודבר לתוך הלב בכדי שהם ישמעו ויפעלו את הגמורה
לא די בקריאת הדברים פשה א' ליד ובו כי מפשע העמית מתייחס הדין שילא מתייחס בפשע הארסות.
ואת למדעי שבמלוות פשה הדרישה מנוצאים בן דברים שבכר חזו מלוות חשינם וגם דברים חרישים אגבם גם הדברים
הישינם הרבה נעבו מחדש וקבלו פנים חדשות ולכן כדאי לקרוא עוד פעם גם את המאמרים הישינים, כי באלה הדברים
מתקיים מה שאמרו ח"ל שדברי תורה לא גמון שראדם חזרו עליהם מוצא רבם טעם חזר, כפי שמעיד הכסיון בס"ד.

גליון השבוע - שנה ה' גליון מ"ד

88

אפשר לתרום גם ע"י נדרים פלוס מספר טלפון 03-763-0585 קוד טלפוני 2218 או ע"י קשר קהילה מספר טלפון 073-275-7000 קוד 4336

אוצר הפרשה

"במדבר בערבה וגו'"

פירש רש"י לא במדבר היו אלא הזכיר המקומות שהכעיסו לפני המקום בהן ע"כ, (ופשוט הוא שהרי אי אפשר לפרש שהיו בכל אלו המקומות ביחד), והנה ידוע מה שאמרו חז"ל "אין מקרא יוצא מידי פשוטו" והיינו לומר שאע"פ שהפירוש העיקר הוא לפי דרשת חז"ל בין במה שנוגע להלכה ובין במה שנוגע להפטר וכונה האמיתית בפסוק, עם כל זה לא בחנם כתבה תורה בצורה כזו אלא מפני שרצתה התורה ללמדנו איזה רמז בזה לגבי דרך מוסר וכדו', ועל כן מצוה לחפש איזה רמז ומוסר שנוכל ללמוד מזה.

ואפשר לומר כאן שהרמז בפסוק הוא כמו שכתוב אצל יעקב אבינו (ברש"י פ' ויצא) שקיפל הקב"ה כל ארץ ישראל תחת מראשותיו כדי שתהא נוחה לבניו לכבוש, ע"ש, וכמו כן יש לומר לעניינינו שמכיון שכל התוכחה והזכרת עונותיהם בספר דברים היה בכדי להחזירם בתשובה ולתקן חטאם, והנה בכדי שיהיה התשובה שלימה היה צריך האדם לחזור למקום שבו חטא כמו שאמרו חז"ל (יומא פ"ו:) היכי דמי בעל תשובה (שלימה) באותו מקום ובאותו יצר הרע (כלומר באותו נסיון) כמו שהיה בשעת המכשול והחטא וכשיעמוד עתה בנסיונו אך ורק מפני יראת בוראו הרי זה תשובה שלימה.

והנה כאן היה בלתי אפשרי לכל הכלל לחזור עוד פעם כל הסיבוב של מ' שנה בכדי להשיג תקונם השלם על כן פעל משה רבינו שיקפל ד' ית' כל המקומות שבהם חטאו תחתם כדי שיהא נוח להם לתקן הכל במקומם כאן ולא יצטרכו לעבור הסיבוב הגדול לחזור לכל המקומות אשר בהם חטאו, וכך הוכיח אותם משה רבינו ועשו תשובה שלימה ובזה פעל עבורם התקון השלם.

ומזה נוכל ללמוד חיזוק גדול כשנמצא האדם במצב כזה שרוצה לתקן עונותיו בשלימות ואי אפשר לו לחזור לאותו מצב מפני כל מיני סיבות וכגון שגנב מא' ואינו יודע איפה הוא נמצא או שהרג נפש ואי אפשר לו לפייסו וכדו' (שזה גורם להאדם יאוש ורפיון ידים), שבכל זאת יעשה את כל מה שביכולתו בכל לבו ואח"כ כבר יזמין לו ד' ית' איזה דרך (בדומה להנזכר בדרך נס) שיתוקן הדבר, וכן כתב בספה"ק סדורו של שבת (...) שכבר יעשה ד' ית' שרוחו של הנפטר יסלח לו וכדו' בשאר כל הדברים.

בשנאת ד' אותנו הוציאנו ממצרים" (א' כ"ז) השפת אמת מביא את המדרש (...) על הפסוק

"נתנה עלי בקולה" שאומר שזה מה שבני ישראל התלוננו ואמרו בשנאת ד' אותנו הוציאנו מארץ מצרים וזה היה ההתחלה שגרם את החרבן, ומוסיף על זה השפת אמת שלפי זה יש להבין שכמו כן ההתחלה של הגאולה השלימה היא על ידי דבר שיעשו ההיפוך מהחטא וממדה הזאת דהיינו שיתחילו לקבל הכל באהבה (והוא ע"י שיאמין האדם שכל מה שהקב"ה עושה אתנו הוא טוב והוא לטובתנו המוחלט), וזה ההיפך מתלוננת בשנאת ד' אותנו ח"ו ובוזה יהיה התחלת הגאולה, ע"כ דבה"ק.

יצא מזה שהגאולה תלוי הרבה מאוד בזה שהאדם יקבל כל יסוריו וכל מאורעותיו וכל מה שקורה לו באהבה, וידוע מה דאיתא בגמ' (ברכות ד.) שרק אם האדם מקבל יסוריו באהבה אזי הרי זה מכפר עבורו, ועל ידי זה ירויח האדם עוד רווח גדול בצדו שיחיה חיים רגועים (ולא יהיה תמיד בדאגה ובמתח וצער מיסוריו כמו שרוב האנשים הם היום אלא יהיה תמיד בישוב הדעת ומאושר ובשמחה) ויוכל לעבוד את ד' ית' בשמחה ובטוב לבב בכל מצב שלא יהיה, וזה יתכן רק כשיחיה האדם באופן הנזכר.

ועוד ירויח מזה שגם הכפרת עונות שלו על ידי היסורים האלו יהיה כפול פי מאה, כי יש לדעת כי מה שמשלמים ע"י יסורים בזה העולם זה הרבה יותר קל מבעולם העליון, ובספה"ק תניא מסביר במשל מהשמש והכוכבים שנראים קטנים כמו מטבע קטנה ולמעלה הם גדולים פי הרבה פעמים מכל העולם הזה, כמו כן ויותר מזה היסורים שיש לו לאדם בעולם הזה הוא ממש אחד מאלפי אלפים ממה שהיה צריך לקבל בעולם העליון ומה שנעשה פה בזה העולם בצורה קטנה הרי זה פודה ממנו עונשים גדולים וקשים בעולם העליון, וכן מובא בשם הגר"א שבמעט יסורים בעולם הזה חושכים הרבה מהגהנום.

והאדם שמקבל יסוריו באהבה מונע מעצמו כל כך הרבה יסורים כמו שמובא באור החיים הק' (...) בשם הגמרא שרפואה ליסורים הוא מה שמקבלים אותם באהבה, כלומר שבזה שמקבלים היסורים באהבה הרי זה מרפא את היסורים והם מסתלקים נמצא שאז מתכפר לאדם בהרבה פחות יסורים.

ובשערי תשובה לר' יונה (...) כתב לפרש על הפסוק (תהלים ע"ד) "כי תמת אדם תודך שארית חמות תחגור" בזה האופן שאם האדם מודה לד' על החטא שנשפך עליו על עונותיו אזי שארית כלו' מה שנשאר מהחטא שהיה עומד לבא עוד על האדם "תחגור" כלו' את זה חוגרים (כלו' סוגרים)

את העונש ולא מופיע אלא עוצרים ואומרים די להאדם במה שכבר קבל לכפר עליו על הכל, ע"כ ע"ש, ועל כן יש לאדם לקבל כל דבר באהבה ולדעת שהכל לטובתו.

"אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל" בפסוק במדבר בערבה וגו' מבאר רש"י שרצה משה רבינו להזכירם ברמז את כל החטאים שחטאו בהם בני ישראל ולכן הזכיר את המקומות שחטאו בהם כדי שעל ידי זה יהיו נזכרים במה שנכשלו שמה ויחזרו בתשובה עליהם.

וצריך להבין הרי אלו שהיו שייכים לחטאים הראשונים לכאורה לא היה מקום להוכיחם ולייסרם על זה כי בודאי כבר היה להם כפרה על ידי שנתעבבו מ' שנה נע ונד בגלות במדבר עבור זאת ובודאי שגם עשו תשובה תיכף על מה שנכשלו ואם כן כבר היו נקיים מהחטא וכמו שכתב רש"י בפ' חקת (כ' א') שנשארו רק העדה השלמה ואם כן למה הזכיר להם משה רבינו החטאים, ובודאי שלא לשם סיפור דברים בעלמא (בלי צורך לתשובה וכדו'), ועוד שהלא אסור לומר לבעל תשובה זכור מעשיך הראשונים, ובעל כרחך לומר שהיה לצורך תיקון ותשובה ועל כן צריך ביאור להבין מהו הענין שעליו היו צריכים להוסיף על זה תשובה.

ב יש להבין הלא חלק גדול מבני ישראל (או רובם) לא היו בחלק (או ברוב) מן החטאים האלו שרמוזים כאן, שכל אלו שהיו פחות מבני ס' שנה לא היה להם חלק בחטא העגל וחטא המרגלים, וכן גם בשאר החטאים שנעשו אחרי שנה ראשונה ושניה היה חלק גדול מהדור החדש שלא היו בכלל, ואם כן למה כתוב "אל כל ישראל" שמשמעו שכל הדבורים היו נוגעים לכל ישראל והרי אלו שלא היו בשעת החטא לכאורה לא היה להם שייכות למוסר זה.

ג' יש להבין על פי מה שכתוב בספה"ק לבאר מה שכתוב כאן בצורה שונה משאר מקומות, שכתוב כאן אשר דבר משה אל "כל" ישראל ולא כשאר המקומות שכתוב אל "בני" ישראל, ומבואר בספה"ק שהמוסר שדבר פה משה רבינו ע"ה הוא נוגע לכל נשמות בני ישראל עד סוף כל הדורות, וענין זה צריך ביאור שהרי כאן דבר משה רבינו ע"ה על החטאים שחטאו דור המדבר ומה זה שייך לכל הדורות.

ובכדי לבאר הענין יש להקדים ב' הקדמות, והם **א)** יש לדעת שאע"פ שבני ישראל באמת תיקנו כבר בסוף המ' שנה את כל החטאים שנכשלו בהם אך אף על פי כן נשאר ענין א' שעדיין לא תקנו אותו והוא מה שמבואר

^א ואע"פ שמסתבר שגם בלא אהבה מכפר במקצת שהרי סוף כל סוף יסורין הגם, מכל מקום אינו נקרא כפרה גמורה וזה לכאורה כונת הגמרא במה שאמר שאינו מכפר דהיינו כפרה גמורה, וכל זה בדרך אפשר.

בספה"ק שכשיהודי עושה עבירה יש בזה שני דברים, העבירה עצמה, והסיבה שהביאה אותה אל העבירה, והנה אע"פ שבפשטות עיקר מצוות התשובה היא על עצם העבירה שעל זה יש הלאו והעונש, אמנם אחרי עשיית התשובה יש גם לתקן את הדבר שהביא אותו אל העבירה כי אף על פי שכבר תיקן בתשובתו את עצם העבירה ונמחל לו והתנקה מהחטא והוא כבר קיבל על עצמו בלב שלם בקבלה נכונה שלא לחטוא עוד בכל זאת יתכן שהדבר שהביא אותו אל העבירה נותר בשלימותו ועל ידי כן הרי הוא נמצא בסכנה מהחטא מכיון שלא הסיר את מה שהביא אותו אל החטא.

וכמו למשל לילד שעומד סמוך לכביש ביום של גשמים והכביש מלא במים ועבר אוטו במהירות וזרק עליו שטף מים ולכלכה אותו, האם מספיק מה שינקה את הלכלוך שהתלכלך, ודאי שאין זה מספיק אם עדיין נשאר עומד שם כי הרי הוא נמצא בסכנה וקרוב לודאי שיתלכלך תיכף עוד פעם כי עוד רגע יבוא אוטו נוסף ושוב ילכלך אותו, אלא עצתו היחידה היא לעזוב את המקום שעלול להתלכלך שם ולהתרחק משם, וכמו כן הוא בתשובה מעבירה שלא די במה שהאדם יחזור בתשובה על החטא ויקבל על עצמו שלא לשוב לזה עוד פעם אלא עליו להרחיק את עצמו מלהתקרב אל העבירה ולהוסיף סייג וגדר ממנה.

הקדמה ב) מה שיש לדעת שאף על פי שכתוב (דברים כ"ד ט"ז) "לא יומתו אבות על בנים" שאין הבנים נענשים על חטאי אבותיהם, ואין עוברים חטאי האבות אל הבנים, בכל זאת הקירבה אל החטא עובר מהאבות אל הבנים, שאם האב היה במקום מסוים והתדבק שם בהנהגה שקרובה ליצר הרע אזי הבנים שנולדים לו הרי הם ממילא בקירבה אל חטא זה, וכן כל המדות וההרגלים וההנהגות של האב עוברים בירושה אל הבנים ומונחים המה תוך טבעם וממילא מתנהגים גם כן, כי מאחר שאביהם נכשל בזה הרי נתחזק שם הקליפה וקנתה מקומה שם בדבר ההוא והרי זה עובר גם אל כל צאצאיו שיצאו ממנו והרי הם גם כן קשורים לאותה הקליפה, ונמצאים בניו בסכנה שלא יבואו לידי חטא כי קרובים כבר אל דרכי החטא, ולכן צריכים להזהירם שידעו שיש דברים ומדות והרגלים שצריכים לזהר ולפרוש ולהתרחק מהם ביותר כי להם הם קרובים בטבעם.

הקדמה ג) מה שיש לדעת שישנם בנשמות כלל ישראל ששים רבוא שרשים ומכל שורש יוצא הרבה ענפים, וכל הענפים שהם משורש אחד הרי הם קשורים זה לזה ונחשבים כגוף א' וביחד הרי הם קומה שלימה משורש ההיא, ומבואר בספה"ק שכל אלו הענפים שהם משורש א' נפגעים מכל עבירה שעושה א' מחבריו שמשורשו ויש לו מזה רושם, ועליהם גם לדאוג על תקונם אף על פי שאינם אשמים

בהחטא, והרי זה דומה לאדם שידו נתחב לתוך איזה לכלוך ונתפשט הלכלוך על כל גופו האם לא ידאג לנקות כל גופו מפני שאיננם אשמים וכמו כן לעניננו (ובודאי שיקבלו כולם שכר גדול על התקון שיעשו כמו מי שמקיים מצוה) והנה הששים רבוא בני ישראל של דור המדבר (מבן כ' עד בן ס') הם היו הששים רבוא שרשי נשמות בני ישראל כלומר שכל א' הוא שורש אחד, ולכן היה כל חטאיהם שייך לכל בני ישראל עד סוף כל הדורות.

נמצא שהזכרת החטאים כאן לכל כלל ישראל היא רק בתור שמירה ואזהרה כדי שלא יפלו להחטא, אבל בכל זאת זה נקרא גם תוכחה (כלשון רש"י הוכיחו) על הטבע וההתנהגות שכבר נמצא בהם שמהם הם צריכים להתרחק ולהוציא את זה מטבעם וזה נקרא תוכחה, ובספרי מוסר מבואר שהמדות הלא טובות עלולים להביא את האדם לידי חטא, ועי' מה שכתב הרח"ו בספרו שער הקדושה (...) שבלי טהרת המדות אי אפשר לקיים את מצות התורה הק' ולהיות שמור מעבירות, ע"ש, ועי' מה שכתב הרמב"ם (בה' תשובה ...) שהמדות הלא טובות הם בעצמם נחשבים עוונות ושהם יותר חמורים מגוף העבירות.

ולכן משה רבינו אמר את התוכחה "אל כל ישראל" גם לאלה שחטאו בפועל ועשו תשובה מכיון שרצה שיוסיפו תשובה לשורש ולהדבר שהביא אותם להחטא, וגם לבנים של דור המדבר מכיון שנמצא בטבעם קירבה ושיכות לחטאים האלה ולכן הם עלולים להכשל בחטאים ובמדות אלו בקל, וגם לכל הנשמות של כל הדורות מכיון שהם ענפים מהשורשים של הס' רבוא נשמות והחטאים של דור המדבר (השורשים) עלולים לסכן את כל הדורות (שהם הענפים) לפול שוב בחטאים אלו על כן ראה צורך לשומרם ולהזהירם ולהוכיחם על כך.

ועתה עלינו לבאר בס"ד מהו הסיבה (והמדות הלא טובות שנתפסו בהם) שעל ידם נכשלו ונפלו בני ישראל לכל החטאים במשך המ' שנה במדבר, והנה מבואר בספה"ק שהמקומות שעברו בהם בני ישראל היו מקומות של משכן הקליפות ובכל מקום היה קליפה אחרת שעלולה להביא לידי חטא אחר, ולכן נכשלו שם בני ישראל, ויש להבין אם כן מה הטענה על בני ישראל שהרי הם לא קירבו עצמם למקומות האלו אלא הובאו על פי ד' ית' לכל המקומות האלו ואם כן מה אשמתם בזה.

אלא התשובה היא שכשהיו בני ישראל במקומות אלו היו צריכים לזהר שלא לדבק נפשם למקומות אלו, כי הנה יש לדעת שכל מקום ומדינה בעולם משפיע על יושביו טבעיות ומדות מסויימות אחרות (א' מהשני) לפי טבע המקום, וגם כל מקום משפיע על האדם משיכה לתאות מסויימות אחרות, וכמו שמצינו בריש פ' שלח שצוה משה רבינו להמרגלים

לתור את טבעותיה ואופיה של ארץ כנען אם מגדלת גבורים או חלשים וכו' (עי' פירוש רש"י שם), ולכן כאשר ישמור האדם שלא יתן לטבע המקום להמשיכו ולהשפיע על טבעו וחומרו והוא ע"י שישמור עצמו שלא יהנה מהנאותיה הגשמיות המיותרות שנמצאות במוחד במקום ההוא, וכמו כן לא ילמד ממנהגיהם והתנהגותיהם הלא כל כך רצוים של אנשי המקום ולא יעשה כמותם ואדרבה יעשה דוקא בהיפוך מזה כדי לשבור טבע ההוא ולהוציאו מלבו, בזה יהיה מוגן שלא יושפע מטבע המקום.

ועוד דבר יש לו לעשות שתמיד יזכור ויחשוב בלבו שהוא איננו שייך למקום ההוא ואינו רוצה להשתייך למקום ההוא ויחזיק עצמו גר בארץ ההיא ואיננו רוצה להיות נעשה תושב שם.

ועוד יותר שידבק מחשבתו תמיד למקומו שבא משם ושהוא רוצה להשאר משתייך לשם, וידוע מה שכתב הרמב"ן שלמקום שהאדם משקיע מחשבתו לשם הרי הוא קשור לשם, ע"כ, ובשם הבעש"ט נאמר עוד יותר שבמקום שמחשבתו של האדם דבוק לשם הרי (לא רק שהוא נעשה קשור לשם אלא) כל כולו נמצא שם (יותר מבמקום שנמצא שם בגופו בפועל), ע"כ, ובכדי לחזק כח המחשבה זו שהוא נמצא במקום אחר יש לו לאדם לתאר לעצמו ולדמות לפני עיניו תמיד כאלו נמצא שם במקום ההוא, והיותו טוב אם יכול לעשות כך במחשבתו לקבוע מקום מושבו כאלו הוא בארץ הקודש ולתאר ולדמות לפני עיניו כאלו עומד שם, וכמו שכתוב "והיה עיני ולבי שם כל הימים".

ויש גם בני אדם שנותנים עצה זו לנפשם שתמיד בכל מקום שהם נמצאים הרי הם מתארים לעצמם כאלו הם נמצאים בישיבה שלמדו בצעירותם בימי עליותם והתרוממותם בדרגות הרוחניות וביראת שמים כראוי, ובזה שהם נשארים תמיד דבוקים לשם במחשבתם ודמיונם ובזה הם נעזרים ומגינים על עצמם בכל משך חייהם מירידה ונפילה ברוחניותם ומלהיות נמשכים אחרי המקומות שבעל כרחם נמצאים שם במשך חייהם.

וזה העצה לכל אדם כאשר זקוק להיות במקומות שאינו כל כך רצויה לרוחו שידבק מחשבתו במקום ששם הוא מתעלה ברוחניות וירגיש וידמה לפני עיניו ובלבו כאלו הוא שם ויתגעגע וישתוקק להיות באותו המקום ובכך לא ימשך אחרי המקום שהוא נמצא שם, וכן בבין הזמנים שהוא נמצא בביתו ואין לו את החשק וההתלהבות כמו שיש לו בישיבה ולכן הרי זה סכנה בשבילו שלא ירד ממדרגתו, אזי העצה לזה היא כנ"ל שישתוקק וידמה לעצמו תמיד כאילו הוא באמצע זמן בישיבה ויתנהג על פי זה ובזה יהיה לו סיוע גדולה להחזיק מעמד בכל הזמנים ובכל המקומות כמבואר בס"ד.

שמורגש לאדם הרצון ואכפת לו שהוא יסאר לנצח הרי זה הרוח שלו.

² עי' מה שכתב הכלי יקר (פ' ...) שכאשר האדם מסתכל בעיניו על קרקע מקום המקדש הרי זה משפיע על האדם קדושה, ע"ש, ויתכן שגם מי שיכול לדמות לעצמו שעומד ורואה שם (ועל כל פנים אם היה שם וראהו פעם א' שאז כאשר מדמה לעצמו עתה שהוא נמצא שם הרי זה דמיון יותר אמיתי כאלו נמצא שם גם עתה אזי) הרי זה גם כן ישפיע עליו מאותה הקדושה.

ארצה"ב וכל היום נותן מזה פרוטות לצדקה וכאשר נשאל על זה הסביר את נימוקו שבארצה"ב מצד טבע המקום נשפע על האדם משיכה גדולה לתאוות הכסף ועל הנכסיו נשפע על האדם משיכה גדולה לתאוות הזמן ומצוה עם הכסף שבסגולתה יתבטל ממנו המשיכה לכסף ע"כ דבריו הק'.

¹ כלומר כל רוחו נמצא שם, וזה על פי מה שכתב הגר"א שאע"פ שהאדם מורכב מנפש רוח ונשמה עם כל זה עיקר האדם כלא' האני של האדם נחשב הרוח (וכל הרגשת הרצונות והשאיפות שהאדם מרגיש הרי זה ברוחו), וכמו כן מה

² ועל כן אנו מזכירים תמיד בהודי אבל חטאנו וכו' אנחנו ואבותינו, אע"פ שלכאורה אינו מובן לאיזה מטרה יש לנו להזהיר שגם אבותינו חטאו (ובפרט שמסתמא כבר חזר בתשובה אזי שכבר קבלו עונשם בעולם העליון) אלא "ל' הענין שזה עבור לימוד זכות ועבורינו להקל על חטאינו וזה מה שאנו מתנצלים כי מה שירשנו מאבותינו זה מה שגורם לנו להכשל תמיד.

³ ישנו סיפור מהרה"צ ר' יחזקאל לעויןשטיין זצ"ל שבדרכו משאנכ"י לאה"ק היה תקופה מסויימת בארצה"ב ושם בקש של הזמן שיהיה לו בכיסו הרבה פרוטות של כסף

וכמו כן בדרך זו יוכל כל יהודי החזיק מעמד במקום הרחוק מקדושה, וכמו שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים קיט, יט) "גר אנכי בארץ" (ועי' אור החיים הק' ריש פ' יתרו (י"ח ג') על הפסוק גר הייתי וגו' ע"ש) וכשיהודי מחזיק עצמו בבחינת גר אנכי בארץ אז לא נהיה דבוק בבלבו להמקום ולא מקבל השפעה מהמדות וההנהגה של המקום, ובוזה אין הקליפה של המקום יכולה להשפיע עליו.

וזהו יש לומר שהיה שורש הטעות שעשו בני ישראל במדבר (וכמובן שזה בדבר דק לפי ערך דגתם), שבכל מקום שהגיעו לשם התיישבו שם והתחברו והרגישו שייכות עם המקום ונהיו כמו תושבי המקום ועל ידי זה נאחזה בהם קליפת המקום והתגברה עליהם וקבלו השפעה מטומאת המקום, ועל ידי זה באו לידי החטאים שנכשלו בהם.

ועי' מה שכתב היעב"ץ שבכל מקום גלותינו אחרי שבני ישראל גרו במקום א' הרבה זמן והתחלו לאט להתיישב שם ולבנות בתים יפים וכו' וכאלו שהם תושבים שם (ושכחו מלזכור החרבן ושאונו בגלות ומצפים כל יום לחזור לבתינו בבחינת אם אשכחך ירושלים וגו') על ידי כן הכבירו הצרות והשמדות והגירושים ועוד עי' מה שכתב בענין זה בספר משך חכמה (...) דברים נוראים ומבהילים ע"ש.

וכמו כך בזמנינו היום אחרי השואה הגיעו בני ישראל למקומות חדשים ובפרט לארצה"ב ששם שרתה קליפה גדולה של רדיפה אחרי הגשמיות ותאוות זרות והיה אז הזדמנות (לתקן המכשול הזה שנעשו עליה) ולהיות שם בבחינת גר אנכי בארץ, לכן דוקא התאמץ היצר הרע לגרות אותם לבנות בתי מלכים ולקבוע עצמם עם כל נוחיות העולם הזה כאלו בתיהם הוא הגן עדן שלהם לעולם ועד, ובניהם אשר קמו אחריהם לא ראו דרך אחרת ונדמה להם שכן הוא הדרך הישרה וכל זה גורם ריחוק גדול מד' ית' וגם מעורר צרות חדשים ח"ו.

ולפי המבואר עד כאן מובן היטב איך שכל דברי משה רבינו נוגע ושייך לכל ישראל בין לבני דור ההוא שעמדו אז לפניו ובין לכל הדורות העתידים.

ובזה תורץ שינוי הלשון שלא אמר לבני ישראל כרגיל אלא "אל כל ישראל" כי רצה לרמז בזה שכוונתו גם לכל הדורות העתידים שיתנו לבם ליזהר מאד בענין זה, והיינו שדבר שנשמעם והנשמות נקראים ישראל, ותואר בני ישראל משמע לאנשי עולם הזה שהם נולדים לאבות והם בנים (מה שאין כן הנשמות נוצרות כולם יחד ולא יצאו נשמות בנים מתוך נשמת אבות כמובן).

(מתוך מאמר אשר דבר משה אל כל ישראל)

"מפני שהן דברי תוכחה הזכירן ברמז"

יש להבין א' מה שכתב רש"י שמכיון שדבר משה רבינו כאן דברי תוכחה לכן לא רצה משה רבינו להזכיר חטאים בפירוש אלא ברמז דהיינו שהזכיר רק המקומות שבהם חטאו ולא את החטא עצמו מפני כבודן של ישראל, וקשה מאוד שהרי בהמשך הפרשה הזכיר משה רבינו את חטאים בפירוש ובהרחבה, וכבר הקשו כן במפ' (עי' שפ"ח מה שכתב לתרץ) אמנם התיורוצים דחוקים ועדיין נשאר מקום להתגדר בזה.

ב' יש להקשות מכיון שהזכיר פעם א' (ברמז) למה הכפיל הדברים להזכירם עוד פעם (במפורש).

ג' יש להבין מה שכתב רש"י (בפסוק ג') שלא הוכיח משה רבינו את ישראל אלא סמוך למיתתו ולמד מעקב אבינו וכו', ויש להבין פירושו של תוכחה הנזכר כאן שהכונה לדברי זלזול ודיבורים קשים (כמבואר ברש"י ריש קהלת ע"ש), ועל זה כתב רש"י שלא הוכיחן אלא סמוך למיתתן, ולכאורה מצינו גם לפני פ' דברים שהיה משה רבינו מייסר תמיד את בני ישראל ומצינו שאמר גם ביטויים קשים כמו (במדבר כ' י') שמעו נא המורים וכמו (שמות ל"ב ל') אתם חטאתם חטאה גדולה וגו' ומה שונה תוכחה זו שניתנה ברמז ורק לפני מיתתו.

אלא יש להבין ההגדרה והחילוק כך שלפעמים אומרים לה' האדם אתה נכשלת בחטא גדול ועליך לתקן וכדו' אמנם נותנים לו מקום לתרץ את עצמו' וכמו שאמר משה רבינו לאהרן (שמות ל"ב כ"א) מה עשה לך העם כי הבאת עלינו חטאה גדולה, ויאמר אהרן וגו' ויש פעמים שמוכיחים את האדם על פניו עד שלא נשאר לו מקום לתרץ את עצמו וזה נקרא דברים קשים, וזה מה שעשה משה רבינו כאן שהוכיחן באופן שלא יהיה להם מקום לתרץ עצמן, וכמו שכתב רש"י שאמר להם הרי כולכם כאן כל מי שיש לו תשובה ישיב, וכן מצינו בשמואל הנביא לפני פטירתו שאמר לבני ישראל הנני ענו בי וגו', ודבר זה לא עושים אלא סמוך לפטירה' וכמו שכתב רש"י (בפסוק ג') הטעם בשם הספרי שלא יתבייש מפניו אחר כך תמיד כשיראהו ועל ידי כן יסתתר ממנו או יברח מפניו ויכול לגרום לו לדבק במי שלא טובח ח"ו.

ומעתה אחרי כל הדברים האלה נבא להמכוון בס"ד כי מעתה יש להבין שמה שהזכיר משה רבינו בהמשך ספר דברים את כל חטאים בהרחבה זה לא היה בתורת תוכחה בצורה קשה,

ואע"פ שאמר להם הרבה ביטויים קשים כמו (לקמן ט' ז') ממרים הייתם עם ד' מיום דעתי אתכם וגו' וכדו', עם כל זה הכוונה היה לומר ראו באיזה דברים נכשלתם תמיד אבל יכול להיות שבזה הם קרובים לאונס כי טבעם הקשה שנולדו בה זה מה שהיה בעוכם, וכמו שכתוב (שמות ל"ג ג') עם קשה עורף אתה וגו' ונמצא שכל החטאים האלו היה רק תוצאות מטבעם הקשה וכדו', ולכן אע"פ שאמר ביטויים קשים היה להם מקום לתרץ עצמם ולא הרגישו מופרכים לגמרי, וכל זה (שמשה רבינו אחר כך חזר והאריך בכל חטאים) היה כדי ללמדם ולהזהירם על העתיד וכמבואר. והרי זה דומה לילד הולך בדרך ומזהירים אותו שילך לאט לאט בכדי שלא יפול ולא ינזק אמנם הוא בסכלותו לא עשה כן ונפל וניזוק מאוד, וצועק עליו אביו על מה שקרה לו ומובן שאינו כועס וצועק עליו על התוצאה כאלו שעשה במזיד דבר גס כזה או נזק גדול וכדו' אלא על דבר הקטן שלא נזהר ולא שמר מספיק על עצמו כמו שהזהירו ולכן צועק עליו כדי שישמור בפעם הבאה יותר טוב אבל לא שנהיה מופרך אצלו כאלו הוא עברין גדול שהולך במזיד לעשות היזקים, ועל כן גם הבן אינו מתבייש כל כך מאביו אחר כך כמובן.

אמנם כאן מה שהוכיחם כאן ברמז היה על עיקר הפשיעות שלהם ועל החלק שהוא עיקר האשמה שלהם והוא (לפי מבואר במאמר הקודם ("אלה הדברים" וכו')) על מה שנדבקו למקומות שהגיעו ונתפסו בהגשמיות ובקליפה ששרה שם זה היה פשעם באמת ועל זה לא היה להם מה לתרץ, ומכיון שהיו בדרגה גדולה מאוד אחרי מתן תורה וכל זמן היותם במדבר תחת חסותו של משה רבינו וענני הכבוד וכו' היה גם זה חרפה ובושה גדולה עבורם (על כל פנים עבור אלו המעט שהיו מהנכשלים) יותר ממה שעל עצם החטאים הגסים, ומה שנתפסו לעבירות הגסות שעשו היה זה כבר קרוב לאונס שהשתלשל כתוצאה מהפשיעה הנזכר ולכן כאשר מזכיר את החטאים הגדולים זה רק בבחינת אסון כתוצאה מהפשיעות שלפני זה, ועל כן במה שהם אשמים חשש משה רבינו לבושתם (ובפרט נגד כל שאר העם) ואמר כל זה ברמז ורק לפני מיתתו וכאלו רק מזכיר את המקומות שעברו שם אבל הבינו לבד את מה שהיו צריכים להבין, וכנ"ל.

על כל פנים היוצא מהאמור שיעקר התביעה על האדם הוא על השורש שלפעמים הרי זה נראה לאדם שאין בה חטא ועול כלל אמנם זהו השורש שפורה ראש ולענה, ועל זה יהיה עיקר התביעה על האדם בבית דין של מעלה ועל זה

אפילו אם ירגישו שקשה להם לקבלו. וענין זה אפשר להעמיס בדברי הספרי בטעם הראשון שהזכיר רש"י שלא יא מוכיחו וחוזר ומוכיחו, ע"כ, וטעם זה אינו מובן כי מה לא יוכיחו ומוכיחו (והרי מצינו במצות תוכחה בשעה שהאדם עובר על חטא שדרשו חז"ל ממה שכתבו "הוכח תוכיח" דהיינו אפילו מאה פעמים ואם כן כמו כן בזה כשמוכיחו על העבר (אל"פ שכבר אינו נוגע, בכל זאת) מה אכפת לו אם יוכיחו ויחזרו ויוכיחו ועל כן אין טעם זה מובן) ולהאמור יש לפרש שזה הכונה שבדבר תוכחה חזקה שיש ספק אולי לא יתקבל אצל השומע לא יאמרנה כי זה יקלקל את המטרה יעשה מידה נגד דבר זה כבר לא יועיל מאחר שכבר נוצר מרידה נגדה ואז כבר לא יעזור פעם ב' ולא יוכל לתקן את זה על כן ישאיר אותו לאמר רק בסמוך למיתתו כאמור.

ו מצינו שהיו כאלו שיצאו לתרבות רעה מפני שלא נתנו להם מקום לתרץ עצמם ומפני הבושה וכדו' וכן מצינו בחז"ל כדברים האלה.

מתקבלים כל כך לפי הטבע, כי מכיון שכבר לבם גס בדברים האלו והתרגלו כבר שהוא אומר להם והתרגלו שלא לקיים הרי זה נעשה להם כטבע שלא להתבייש לדבריו בדבר זה, ועוד סיבה יש בענין זה (שבדברים שהיו רגילים לשמוע בתמידות לא יעזור אפילו אם יצוה סמוך לפטירה) כי טבע האדם הוא שדבר שהוא שומע ואינו מוכן לקבל (ואפילו אם יהיה מן אדם שלפי הטבע היה צריך ורוצה לקבל ממנו כנון שזה אביו או רבו אבל מכיון שהרי זה קשה לו לכן) הרי הוא מייצר בלבו כח מרידה כנגד אותו הדבר, ומאחר שכבר התייצר בלבו מרידה נגד דבר זה כבר לא יועיל אפילו יעשה מידה צוואה, (שזה לפי הטבע יותר מתקבל) כי ההרגל של המורה בלבו נגדה יתגבר על הרצון לקיים צוואתו ויבטלנה.

ועל כן בדבר שהאדם יודע שאם יאמר (ואפילו אם ירבה לומר) לא יקבלוהו עדיף שלא יאמרנה להם כלל לפני זה כדי שלא לקלקל את השפעתו בדבר זה ויאמרנו רק סמוך למיתתו וכך יתקבל הדבר כי נגד צוואה לא יעשו מרידה

כך צריכים לנהוג תמיד כשאומרים להשני מוסר ואפילו לילדיו או תלמידיו שלא להוכיח באופן שהשני יאמר נעלב ומבוש והיינו שיתן לו מקום לתרץ עצמו, ולכן יש להבין שעל האדם לקבל תירוצו של השני או שכן בן או תלמידו אפילו כשהוא יודע ברור שאין זה תירוץ נכון אמנם בכל זאת בכדי שלא יתבייש לא יפריך לו את תרוצו והרי מותר לשנות מפני דרכי שלום ושלא לבייש את השני, (ויודע מה שאמרו חז"ל מוטב שיפיל את עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חבריו ברבים), ואפילו שמקבל התוכחה תירץ את עצמו ונראה לו שהמוכיח קבל תירוצו בכל זאת מכיון שבפשימות לבו יודע שמוציא עם מוכיחו (וגם אינו נעשה מופרך) אזי יקבל התוכחה.

יש להוסיף עוד טעם לפי מה שיש לראות מהמציאות שמה שהאדם אומר ומצוה סמוך לפטירה בצוואה מתקבל בהחלט אצל צאצאיו ותלמידיו אפילו אם יהיה דברים שלא היו מקבלים ממנו בחייו, אמנם אם יאמר או יצוה דברים שהיה רגיל לומר להם תמיד בחייו אזי אין הדברים

"בכה תבכה בלילה"

איתא באמרי פנחס שבתשעה באב השכינה יושבת בארץ לכן גם אנחנו יושבים בארץ יחד עם השכינה כי צריכים להיות קרוב לשכינה, כשאנחנו יושבים בארץ ומתאבלים ביחד עם השכינה אנו נמצאים קרוב לשכינה, ע"כ דה"ק.

ויש לאדם להתבונן שאיזה פנים יש לו כאשר יושב על כסא בשעה שהשכינה הקדושה יושבת בארץ אבילה וחפויה, וכמו כן יש להבין שאפילו יושבים כבר על הארץ אם לא משתתפים באבילות השכינה הלא תכסה פני האדם על זה חרפה ובושה שאין דוגמתה.

ויש להבין שמה שנאמר שכשיושבים לארץ יושבים סמוך לשכינה אין הכונה סתם שיושבים לארץ בגשמיות כי בזה שהגוף לבד יושב לארץ אין זה מספיק להיות קרובים לשכינה כי בודאי שאי אפשר להיות קרוב לשכינה בגוף לבד בלי הלב אלא צריכים לישב לארץ גם בנפש וזאת אומרת לישב ולהתאבל באמת על החרבן, ואז זה נקרא שיושבים וקרובים לשכינה.

ועוד יש להבין על פי דבריו הק' איזה הזדמנות ישנו בתשעה באב שמי שלא תופס הזדמנות זו אין שיעור לטפשותו, דהנה ידוע שבכל השנה אפשר להיות קרובים לשכינה רק ע"י שמחה של מצוה כי "עוז וחדוה במקומו" וכמובן שאין זה קל לכל אדם למי שאינו מזוכך עדיין כראוי שאז הרי זה קשה להגיע לשמחה של מצוה ומכל שכן אדם שהוא מלא פשעים קשה לו מאד להכניס ללבו שמחה של מצוה כי החטא בטבע מוריד השמחה מהאדם ונמצא שהרבה יותר קל להאדם וקרוב לב האדם הרגיל לאבל של מצוה ממה שלשמחה של מצוה.

עוד כתוב באמרי פנחס שבשעת אמירת הקינות כשיושבים בארץ אז מכיון שנמצאים קרוב לשכינה יכולים לפעול כל מה שמתפללים אז, וזאת אומרת שיושבים ומתאבלים באמת על החרבן שאז זה נקרא שיושבים סמוך לשכינה ואז הזמן מסוגל לפעול הכל, אבל פשוט שאין הכונה שאז יכולים לפעול מה שמתחשק לאדם בגשמיות שאם כן הרי זה שוב בכיה על גשמיות בכיה של חנם ובזה הרי הוא מקלקל כל התיקון, אלא הכוונה מה שהאדם מבקש אז על הרוחניות במה שנוגע לכבוד שמים ועל החרבן אם זה חרבן הכללי או זה חרבן הפרטי שלו זה אפשר לפעול עם הבכיות עם הקינות ועם האבילות של תשעה באב.

ועוד יש לדעת מה שכתב החיד"א שהבכיות של תשעה באב על החרבן הרי זה תיקון על פגם בעניני קדושה, ועוד כתב שמי שאינו יכול לבכות לכל הפחות יעשה קול בכי וגם זה הוא תיקון לזה, עוד איתא באמרי פנחס על מה שאיתא בהלכה שאסור להסיח דעת מהאבילות שזה חמור כמו הסח הדעת מתפילין כי האבילות בתשעה באב הוא במקום הנחת תפילין ולכן כמו שאסור להסיח דעת מהתפילין כך אסור להסיח דעת מהאבילות, עוד כתוב שם שאם האדם עושה איזה חיוך קטן בתשעה באב הרי זה ח"ו סכנה, ואולי כוונתו סכנה לרוחניות, על כל פנים יש לדעת שכל הענינים של תשעה באב הם תיקון גדול מאוד לנפש האדם.

מחוסר מקום לא נכנס אוצר החינוך ואתכם הסליחה

אוצר הזמנים

המשך מאמר שבתות של ימי בין המצרים שבת חזון

לפי ג' הטעמים הנזכרים (בגליון פ' פנחס) לכן שבתות שבין המצרים הם יותר גדולים מכל שאר שבתות בשנה, ונמצא לפי זה ששבת חזון שהיא לפני תשעה באב הרי כל הענינים שייכים בה ביתר שאת ולכן כתבו בספה"ק ששבת חזון היא היותר גדול מכל שבתות השנה.

ויש לדעת שבשבת חזון אף על פי שבודאי צריכים להיות בשמחה כמו כל שבת ואסור למעט בשמחה של שבת, אמנם בשבת זו יש יותר חיוב על זה וצריכים להתבונן במיוחד על התשוקה והגעגועים לחשוב על בית המקדש ועניני הגאולה, וזה על ידי התפילות ותהילים, ובמיוחד בזמירות של שבת שאם מתבוננים בהם רואים שהם מלאים געגועים לבית המקדש שהם מדברים בה כסדר מהגאולה ובית המקדש, על כל פנים זה דבר ברור ששבת זו צריך לשים לב ביותר לענין זה לזמר הזמירות והתפילות עם געגועים על גאולת השכינה ועל גאולת כלל ישראל ועל בנין בית המקדש.

יהי רצון שבזכות זה נזכה לראות בנחמתן ובישועתן של ישראל ונזכה לראות ולקבל פני משיח צדקנו ברוב רחמים וחסדים בב"א.

"עניני תשעה באב"

יש לדעת שכל מה שנאמר בענין האבילות על החרבן בתשעה באב הרי זה נוגע גם לכל השנה, והוא על פי המבואר בספה"ק שכל מועד וכל ענין שנמצא ושנוהג במעגל השנה הרי זה באמת ישנו ונוגע גם בכל השנה, אלא שנקבעו ימים בשנה שהם השורש והמקור להדברים ומשם בארה שמקבל האדם הכח והשפע לכל השנה, ולמשל חג הפסח ויצאת מצרים משפיע אהבת ד' וזכירת נפלאותיו ית' שעשה עמנו לכל השנה, ושבועות משפיע לנו כח ללימוד התורה הק' לכל השנה, וכן כל מועד משפיע ענינו לכל השנה וכפי כמה שהאדם מקיימם ומדבק לבו בהם במועדו כך נשפע לו לכל השנה, ומי שהתירשל במועד ומתעורר אחר המועד הרי הוא צריך לשוב בתשובה על שהפסידו במועדו ועליו לעמול קשה להמשיך את השפע מהמועד שעבר, וכמו כן הוא לגבי תשעה באב שאף על פי שהחיוב להתאבל על החרבן גם בכל משך השנה בכל זאת יום תשעה באב מיוחד כל היום עבור מצוה זו ומשם בארה לכל השנה כולה עד שיבנה בית המקדש בב"א.

עוד איתא בספה"ק שהאבילות של ימי בין המצרים זה הכנה לתשובה של הימים הנוראים, כי ימי בין המצרים הם כ"ב יום כנגד הכ"ב ימים שמראש השנה עד שמחת תורה, וכמו שנראה אצל האדם ימי בין המצרים ותשעה באב כך יראה אצל הימים הנוראים ר"ה יום כיפור ושמחת תורה זה לעומת זה, וכפי שמתנהג ב"ז בתמוז כך הולך אצלו ר"ה, והשמחה של שמחת תורה הרי היא לפי הצורה שהיה האבילות שלו בתשעה באב, נמצא שתשעה באב זה החיתום והנעילה וזה מה שקובע על כל הימים נוראים.

ומתוך על זה שמחייבים אותו שנתן לרוח שטות לכנס אליו, ע"כ, וזה כמו שנאמר כאן.

ובפרט בפזמון ברוך ד' יום יום, וידוע שבבעלז' נהגו שכל השנה לא שרו פזמון זה, וכך מספרים שהרב שר שלום

לא יועיל לו תירוציו הרבים כי על זה אין כל כך נסיון והתגברות היצר הרע אלא מפני זלזולו בדבר ההוא.

אמנם שורש הדבר בלב האדם שאינו נזהר במה שגורם להחטא הוא מפני חוסר יראת שמים כי אם היה מפחד מעבירה כמו מי שמפחד על חייו (כי הוא מרגיש שחייו תלויים בה) היה בורח גם מדבר שעלול להביאו לידי נסיון או עבירה, וכמו שצריך להיות באמת כמו שכתוב (דברים ל' ז) "כי הוא חייך ואורך ימך" וכמו שכתב רבינו יונה שצדיקים פורשים מצ"ט שערי היתר שלא יכשלו בשער א' של איסור ולכן הם עושים סייג ומפחדים מכל דבר שעלול להביא לידי עבירה ולידי נסיון.

ונמצא שמי שאינו מפחד מאת ד' באמת וגם אינו מפחד מן העבירה בעצם מכיון שזה טומאה ומטמא ושזה נגד רצון ד' ית' האהוב אצלו, אלא כל יראתו הוא אך ורק שלא יענש בגהנום וכדו' אז כל יראתו ופחדו הוא שלא יהיה נחשב מזיד בחטאו ולכן כאשר חושב שלא יהיה נחשב פושע ומזיד אזי לא יזהר להתרחק כנזכר ולכן אינו מתרחק ממה שיכול למושכו ולקרבו להחטא, ועי' מה שכתב רבינו יונה בשערי תשובה (...). שהעובר עבירה מטעם זלזולו בה אפילו אם זה עבירה קלה הרי זה הרבה יותר חמור משאר עוברי עבירה מפני התגברות יצרם ושלכן אמרו חז"ל שהעובר על דברי סופרים חייב מיתה מכיון שהטעם שעבר על זה הוא בדרך כלל מטעם זלזול על שאינו אלא מדבריהם, ע"כ.

וזה כלל גדול בעבודת ד' ית' לדעת שאין להיצר הרע כח למשוך את האדם לידי חטא ועבירה אלא אם כן התחיל האדם להתקרב אליו ולמחיצתו, ועל זה עיקר דינו של האדם בבית דין של מעלה, אבל אחר שכבר נתקרב להיצר הרע הרי נכנס בו רוח שטות ומחטיאו בקרוב לאונסו.

וענין זה הוא מוסר השכל וחשוב לדעת ולשים לב לזה שעיקר מבחן האדם הוא על השורש של החטא כנזכר דהיינו אם הוא נזהר וסולד מדברים שעלולים להביאו לידי חטא, ומה שהאדם אומר שלא מפחד מפני שידוע ליזהר מהיצר הרע ולא יכשל הרי זה שקר ורמיה שמרמה את עצמו מפני שבעומק לבו אין פחד אלקים לנגד עיניו על כן הוא מרמה עצמו (כמו שכתוב בריש פ' נציבים) ואומר בשרירות לבי אלך וגו' מכיון שהאמת הוא שיש בלבו שורש פורה ראש ולענה ולכן הרי הוא מתברך בלבו לאמר שלום יהיה לי ולא יכשילנו היצר הרע וגו', ועל זה אומר הפסוק לא יאבה ד' סלוח לו וגו'.

מה שאין כן מי ששומר עצמו להתרחק ממה שיכול להביאו להחטא אלא שיש לו התגברות היצר עליו נאמר (יחזקל י"ח ל"ב) "כי לא אֶחְפֹּץ בְּמוֹת הַמֵּת נָאֵם ד' אלקים וְהָשִׁיבוּ וְחִי' ועל זה אנו מודים ומברכים את ד' ג' פעמים ביום "הרוצה בתשובה" ובזכות זה אנו מתפללים החזירנו בתשובה שלימה לפניך, אבל בתנאי שיעשה רצונו כרצון ד' ית' ויוסיף להתרחק מן הכיעור והזדומה לו יותר ויותר ויקיים מצות בכל דרכיך דעהו ומצות קדושים תהיו וגו', ובזה יתבאר ענין הפרשה בס"ד.

וכן כתב בספר ברית אברם לתרץ הקושיא על מה שמואב נבמ' (סוטה ג.) אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנסה בו רוח שטות, ויש להקשות שהרי אם נכנס בו רוח שטות למה מחייבים אותו והרי שוטה פטור מכל העונשים,